

Dołęga, Józef M.

Sprawozdanie z sesji naukowych profesorów Wyższych Seminariów Duchownych Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec odbytych w 1989 roku

Studia Teologiczne 8, 309-311

1990

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JÓZEF M. DOŁĘGA

SPRAWOZDANIE Z SESJI NAUKOWYCH
PROFESORÓW WYŻSZYCH SEMINARIÓW
DUCHOWNYCH BIAŁEGOSTOKU, DROHICZYNA, ŁOMŻY
I SIEDLEC ODBYTYCH W 1989 ROKU

W 1989 r. odbyły się dwie konferencje naukowe profesorów Wyższych Seminariorów Duchownych Białegostoku, Drohiczyna, Łomży i Siedlec.

1. W dniu 11 V 1989 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Drohiczynie odbyło się kolejne spotkanie księży profesorów wymienionych Seminariorów. Na spotkaniu wykład przeprowadził ks. dr Frumencjusz Sadowski pt.: *Religijność dziecka*. Oto jego streszczenie.

Psychologiczne znaczenie wczesnych lat w ludzkim rozwoju domaga się tak samo poświęcenia uwagi religijności w dzieciństwie. Prelegent powołał się w tym miejscu na studium Braide'na: *Dlaczego ludzie są religijni*, które ujmuje współzależność utrzymania się, czy też intensywności przeżyć religijnych w dojrzałym wieku i we wczesnych praktykach religijnych w dzieciństwie.

Biorąc pod uwagę rozwój dziecka, formowanie religijności zależy od kilku podstawowych czynników, takich jak: zależność od innych i związane z tym potrzeby psychiczne; znaczenie rodziców; uczenie się i dojrzewanie; sumienie i wina; równoważenie.

Wyłaniająca się religijna świadomość u dziecka w pierwszym rzędzie wiele zawdzięcza pierwotnym źródłom, takim jak: potrzeba bezpieczeństwa, odpowiedzi, rozpoznania i nowego doświadczenia. Zaspokojenie tych elementarnych potrzeb stwarza podstawę, by dziecko było zdolne w ogóle do rozwoju ludzkich uczuć, w tym także religijności.

Rodzice odgrywają zasadniczą rolę przy zaspokajaniu wszystkich tych czterech potrzeb, ale szczególnie są nieodzowni dla stworzenia klimatu bezpieczeństwa i odpowiedzi. Wynika stąd jasno, że w zależności od rodziców dziecko będzie formować pojęcie boskości, częściowo jako rezultat dojrzewania, a w części bardzo subtelnego procesu uczenia się. Także rozwój sumienia i jego treści zależą od ćwiczenia dziecka i kultury.

Wzrost ku dorosłości następuje, jak dziecko utożsamia siebie z rodzicami i internalizuje ich wzorce. Jednak osoba, której sumienie jest

całkowicie zdominowane przez idee z autorytarnych źródeł, nie jest twórcza etycznie i religijnie.

Studium Harms'a, na którym oparł się prelegent, sugeruje, że religijne pojęcia dziecka przechodzą przez stadia: „Stadium bajeczne”, „stadium realistyczne”, „stadium indywidualistyczne”. Podczas gdy pierwsze z nich jest ważne dla rozwoju religijnej wyobraźni dziecka, dopiero w ostatnim stadium, u progu młodości, dziecko staje się zdolne do prawdziwej, religijnej oryginalności i twórczości.

W dalszej części referatu, odstępując od problematyki rozwoju, zostały podane i omówione cechy charakterystyczne dla religijności dziecka: 1 — idee oparte na autorytecie; 2 — nierefleksyjność; 3 — egocentryzm; 4 — antropomorfizm; 5 — zwerbalizowanie i rytuał; 6 — naśladownictwo; 7 — spontaniczność; 8 — cudowność i podziw.

Opis dziecięcej religijności stanowi całą gamę pierwotnych oraz twórczych elementów. Stąd religijność dziecka jest nierefleksyjna i głównie oparta na autorytecie. Jest to religijność egocentryczna, a idee dziecka o Bogu są namacalnie projekcją ziemskich, autorytarnych postaci, jak ojca czy dziadka. Ponadto religijne przekonania dziecka są bardziej zwerbalizowane aniżeli zrozumienie, podczas gdy ich ekspresja zmierza do zrytualizowania i naśladownictwa.

Cechy dziecięcej religijności są czymś normalnym na tym etapie rozwoju i nie należy się dziwić, czy przejmować ich specyfiką, o ile stanowią etap na drodze do całkowicie dojrzałej wiary. Zdolność do uczenia się stworzy możliwość zdobycia wiedzy i nadania właściwego znaczenia symbolom czy naiwnym ujęciom z okresu dzieciństwa.

Wreszcie dziecko potrafi przewyższyć dorosłego w swej zdolności do podziwu i cudowności, które są jednym z filozoficznych składników pojmowania duchowej rzeczywistości. Jest ważne, aby dziecko było traktowane ze zrozumieniem, zanim jego życie religijne rozwinie się w dojrzały kwiat.

W ostatniej części referatu zostały przedstawione implikacje dla wychowania religijnego, z których warto wymienić następujące: potrzebę indywidualizacji, odrębności dziecka, jego prawa do szacunku, a przede wszystkim zrozumienia i miłości.

W dyskusji podkreślono, że ks. dr Frumencjusz Sadowski zaprezentował swój wykład w oparciu o szeroką literaturę przedmiotu krajową i zagraniczną oraz uwzględnił swoje długoletnie doświadczenie pedagogiczno-dydaktyczne z dziećmi i młodzieżą. Zaakcentowano znaczenie problemów związanych z prawidłowym rozwojem psychicznym dziecka oraz z rozwojem jego religijności. Podjęto w dyskusji problematykę praktycznego zastosowania teoretycznych wskazań w praktycznym postępowaniu rodziców, wychowawców, a zwłaszcza nauczycieli religii (księży, zakonnic, katechetów).

2. W dniu 19 X 1989 r. odbyło się spotkanie księży profesorów w Wyższym Seminarium Duchownym w Siedlcach, na którym wygłosił referat ks. dr Stanisław Kisiel pt.: *Duszpasterstwo młodzieży przez zaspokajanie jej potrzeb duchowych*. Oto jego streszczenie.

Autor wykładu postawił tezę, że skuteczne duszpasterstwo młodzieży może się realizować przez odpowiednie zaspokajanie jej potrzeb duchowych. Aby te potrzeby w duszpasterstwie zaspokoić, należy je najpierw poznać. Z tej racji podał wiele teorii potrzeb, a na końcu własną teorię potrzeb duchowych młodzieży. Potrzeby te sprowadzają się do czterech grup: potrzeby samodzielności życiowej i duchowej, własnej godności i

wartości, zrozumienia i oparcia duchowego oraz sensu życia. Po omówieniu przejawów tych potrzeb, omówił zaspokojenie ich przez duszpasterstwo pod kątem pogłębienia religijności młodzieży, przez co dokonana się prowadzenie jej do Boga.

W dyskusji po wykładzie wskazano na pewne aspekty epistemologiczne i metodologiczne dziedziny, w której występuje poruszona w wykładzie problematyka (ks. bp E. Ozorowski); podkreślono w dyskusji znaczenie wypracowania kryterium podziału potrzeb (ks. L. Olszewski); zaakcentowano zagadnienie współczesnego kryzysu osobowości (ks. F. Sadowski); zwrócono uwagę na potrzebę budzenia i rozwoju potrzeb wyższych (ks. E. Borkowski); podjęto problem systematyzacji potrzeb z ujęciem potrzeby sensu życia jako centrum, wokół którego powinna skupiać się działalność duszpasterska (ks. S. Piotrowski); poruszono problem systemowego ujęcia problematyki przedstawionej w referacie (J. M. Dołęga).

KS. JÓZEF M. DOŁĘGA

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM FILOZOFICZNEGO W WYŻSZYM SEMINARIUM DUCHOWNYM W ŁOMŻY

W Wyższym Seminarium Duchownym w Łomży w dniu 30 IV 1988 r. odbyło się sympozjum filozoficzne, na którym wygłosili referaty: ks. prof. Mieczysław Lubański i doc. Edward Nieznański. Sympozjum otworzył ks. rektor Antoni Boszko, który witając gości i uczestników podkreślił znaczenie takich spotkań w procesie dydaktycznym tej Uczelni. W sympozjum wzięli udział studenci I i II roku oraz słuchacze seminarium filozoficznego wraz z profesorami filozofii.

M. L u b a ń s k i wygłosił referat na temat: *Istota przewrotu kopernikańskiego*, w którym podał charakterystykę wszechświata dwusferycznego, poddał analizie starożytne teorie alternatywne, przedstawił heliocentryzm Kopernika i zaakcentował problem tworzenia się nowego obrazu świata.

E. N i e z n a ń s k i przedstawił w swoim wykładzie *Kurta Gödla dowód na istnienie Boga*. Austriacki matematyk Kurt Gödel (1906-1978) odbył studia na Uniwersytecie Wiedeńskim, gdzie też w latach 1933-1938 był prywatnym docentem. Od 1941 r. był profesorem, a od 1946 r. członkiem rzeczywistym w Institute for Advanced w Princeton. Największe sukcesy osiągnął w matematyce i teorii mnogości. Prawdziwego przełomu w dziejach nauk formalnych dokonał swą pracą: *Über formal unentscheidbare Sätze der „Principia mathematica“ und verwandter Systeme* (1931). Udowodnił w niej twierdzenie o zasadniczej niezupełności systemów dedukcyjnych, zawierających arytmetykę liczb naturalnych. Dowód Gödla na istnienie Boga nawiązuje do tradycji „ontologicznego argumentu” św. Anzelma z Canterbury (1033-1109), który posiada swoją historię, ale pojawił się na nowo w naszych czasach w związku z rozwojem tak zwanych logik wolnych.

Po wygłoszonych wykładach odbyła się dyskusja, której przewodniczył J. M. Dołęga. Dyskusja była prowadzona w formie dialogu. Na postawione pytania odpowiadał obaj wykładowcy i przewodniczący dyskusji. W czasie dyskusji dominowały następujące zagadnienia: problem zna-